

Salve – Ole tervehditty

Salve on ravintola, joka liittyy kiinteästi koko Kampin ja erityisesti Hietalahden historiaan.

Vielä 1838 piirretyissä Helsingin kartassa jatkui merenranta melkein Hietalahdenkatuun asti rakentamattomana kalliomaastona. Hietalahden laivatelakka aloitti toimintansa 1860-luvulla. Kun satamarata sitten 1890-luvulla valmistui, alkoi Hietalahtikin kehittyä todelliseksi satamaksi. Sinne valmistui 80 metrin pituinen laiturikäänntösiltoineen.

Hietalahdenrannan ja Hietalahden kadunkulmaan oli 1800-luvun lopulla valmistunut siro kaksikerroksinen yhden perheen puutalo, jonka omisti ensin kauppias Paul Sinerbrychoff, sitten ”Sokeri-Fazerina” tunnettu johtaja Max Fazer. Talo pysyi paikallaan 1920-luvulle saakka. Tässä talossa oli myös ravintola Salven ensimmäinen aste – eräänlainen ruokakioski, jonka luukusta kuulemma myytiin ruokaa ja tupakkaa pääasiassa merimiehille jo vuodesta 1897.

1927 valmistui sitten paikalla oleva nykyinen kivitalo, johon Salvekin, nimellä Uusi Salve, asetui elämään tyypillistä merimieskapakan elämää ja siinä se toimii lähes entisellään - merimiehet ovat vain vähentyneet.

Armas J. Pulla joutuu kirjassaan Helsingin historiaa kuvatessaan väittämään, että Hietalahti on eräällä tavalla Helsingin ensimmäinen villi länsi: Hermannin esikaupungilla oli aikoinaan maine sellainen, että siellä vietettiin kalifornialaista elämää. Ja Kaliforniassa taas elämä oli tuolloin melkoisen rajua ja kovaa, täynnä revolveripauketa, whiskyä, kapakkatappeluita ja kevytkenkäisiä naisia. Tuostapa saakin aavistuksen Helsingin käsityksestä Hermannista. Eipä silti, Helsingissä oli ollut ”Kaliforniansa” jo paljon ennen Herman-

nin syntymistä; sellaisia olivat olleet Punavuoren tienoot, Kampin malmi, Ruoholahti ja Hietalahti... 1926 jo julkaistiin Salven ilmoitus Seuralehdessä. Siinä sanottiin: Uusi Salve. Ensiluokkainen ruoka. Hyvä kahvi. Tilauksia vastaanotetaan. Kannetaan kotiin. Kannetaan kotiin tuskin tarkoitti asiakkaita, vaikka sellainen palvelusmuoto olisi saattanut olla paikallaankin.

Väinö Tanner asui nuoruutensa Kampissa. Liekö hän ajatellut Salveakin kirjoittaessaan muistelmissaan vuosisadanvaihteen ravintoloista: Jos köyhät halusivat tavata toisiaan virvokkeiden ääressä, ei ollut valittavana muuta kuin tavalliset ala-arvoiset kapakat. Ne olivat ympäristölleen säännöllisesti vitsauksena. Monesti olen ohikulkeissani kuullut avoinna olevan oven kautta minkälaista meluavaa elämää niissä vietettiin ja minkälainen savuntäyteinen ilma niissä vallitsi. Taikka myös saattoi nähdä, miten kapakan ”ulosheittäjä” – tavallisesti joku roteva ja lujakourainen mies – nakkasi tämänöisestä anniskelusta ulos miehiä niin varomattomasti, että nämä tuupertuivat jalkakäytävälle tai kadulle.

Salven kortteli on historialtaan suhteellisen säädyllyinen. Sen sijaan sen ”naapurikortteli” Lönnrotinkadulla on vuosisadanvaihteen vilkkaimpia (kaupungin silloisten terveystöiden määrätelmän mukaan mustimpia) bordellialueita, joissa asuntojen ikkunat ovat kaiken päivää aivan erityisellä tavalla verhotut, taikka jollain ihmeellisellä tavalla koristetut, arvatenkin siksi, että viattomat ihmiset vähällä vaivalla löytävät sinne, mihin mieli palaa. Näin oli kirjoitettu 1904 ilmestyneessä tämänkaltaista toimintaa vastustaneessa lentokirjasessa.

Salven kiblaus

Merimiehet tulivat laivoistaan Salveen, jossa heidän tyttöystävänsä heitä jo odottivat ja joiivat valmiiksi jo sulhojensa piikkiin. Perimätiedon mukaan tytöt kihlattiin sormuksin aamupäivällä. Seurustelu oli siis vakituista ainakin iltapäivään asti, jolloin kihlaus saatiin sitten jo erinäisten intriigien myötä purkaa.

Kieltolain aikana ei Salvessakaan tietenkään voitu alkoholia juoda, mutta ravintolaa ei jätetty, vaan tuotiin mukana omat "varpuset". Varpunen oli vartin pirtukanisteri. Nimi oli sille annettu Raitiuden ystävien laulukirjan, Varpuisen innoittamana. Moraalia vaalittiin kieltolain kumouduttuakin niin viranomaisten kuin ravintoloidenkin puolesta. Työmiehille ei tarjottu työasussa klo 16 jälkeen ravintolassa mitään. Heidän tuli ensin mennä kotiinsa. Se oli sitten vaimon asia, saiko sieltä poistua myöhemmin kapakkaan. Myöskään virka-asuisille autonkuljettajille ei suostuttu tarjoilemaan.

Merimieskapakkana Salven historia jatkui aina 1970-luvulle saakka. Merimiesten työjärjestelyt olivat olleet sellaisia, että oltiin vuosi laivassa ja sitten alkoi loma. Maissa viivytettiin yleensä vain muutama päivä. Vuoden aikana oltiin saatu kerätyksi rahaa juhlimista varten.

Salvessa saattoi juhlia useassa vuorossa, kun sinne hankittiin pitkät valkeat pöytäliinat pöydille. Jos alkoi väsyttää, niin pöydän alus oli oivallinen paikka merikarhulle ottaa pienet unet, kenenkään huomaamatta ja virkistyneenä aloittaa sitten toista tai kolmatta vuoroaan.

Vanhat asiakkaat muistelevat, että vaikka Salvessa välillä kunnolla tapeltiinkin, niin peli oli rehellistä. Vaihtorahat sai rauhassa jättää pöytään, kukaan ei niitä varmasti vienyt.

Merimiesten työvuorottelujärjestelmä sitten muuttui. Laivalla oltiin kahden kuukauden jaksoissa ja pidettiin sitten kaksi kuukautta vapaata. Rahaa ei enää riittänyt niin paljon juhlimiseen, kun pitkien vapaiden myötä alettiin myös säästää maista asuntoa.

Merimiehet ovat tavallaan sisustaneet Salven, joka on säilyttänyt alkuperäisen perusilmeensä jo 80 vuotta. Sen seinille on kerääntynyt laivojen valokuvia, meri- ja laivamaalauksia, joita asiakkaat ovat tuoneet, ja 11 purjelaivan pienoismallia. Osa laivojen kuvista on peräisin merikapteenilta, jonka tytär tiesi edesmenneen isänsä usein käyneen Salvessa, hän itse ensimmäistä kertaa tuodakseen laivankuvat niille kuuluvaan paikkaan.

Salven väki

Salvelle on ollut tyypillistä kahden kerroksen väki. Kun Salveen tullaan sisään, niin ensin avautuu alakerran sali, jossa näihin päiviin asti istuivat enimmäkseen "alan miehet" lasiensä ääressä. Kun astuu kolme porrasta ylempänä olevaan tilaan, niin siellä on keskitytty sitten hiukan rauhallisemmin syömään ja juomaan. Näiden portaiden vieressä on myös jostain tuotu komea kompassi. Katosta riippuu myös muutamia aitoja laivakelloja. Yläkerran salin seinää koristaa komea, paksu köysi. Sen ovat merimiehet yön pimeydessä jostain vohkineet ja kantaneet suojaan omaan olohuoneeseensa, Salveen.

Vielä sodan jälkeenkin ravintoloiden elämää säädeltiin monin säännöksin. Ravintoloissa oli mm. niin sanottu voileipäpakko. Asiakkaan oli syötävä ainakin yksi voileipä, saadakseen juoda kolme olutta. Salvessakin tätä säännöstä sekä noudatettiin että kierrettiin. Voileipä ei tahtonut juomingeissa aina maistua ja se jäi syömättä pöytään. Tuhlaustahan sellainen oli ravintolan mielestä. Sama voileipä saatiin sitten myydä useampaan kertaan. Tällaista petosta ei asiakkaiden keskuudessa kuitenkaan hyväksytty. He työnsivät voileivän sisään merkiksi tulitikun, jotta tiedettäisiin, millaiseen kierrätykseen leipä on joutunut.

Kun merimiehet vähenivät Salven asiakaskunnassa, heidän sijaansa tuli uudenlainen asiakaskunta. Yhtyneiden Kuvalehtien toimitalo oli Salven naapuritalossa. Sieltä väki saattoi valua päivän mittaan Salveen, jossa heillä oli oma puhelinkin asioiden hoitamista varten.

Seinällä on heistä maalattu iso kuvakin. Jatta Heino, Salven nykyinen vastaava, tietää kertoa, että jotkut tulivat töihin suoraan Salveen käymättä edes oman toimistonsa kautta. Kun Yhtyneet sitten muuttivat Pasilaan, oli Salvekin melkein hätää kärsimässä, mutta vain hetken. Nykyisin sen asiakaskuntaan kuuluu hyvin monenlaista väkeä. Koska Salve on säilyttänyt omaleimaisuutensa, niin siitä on muodostunut eräänlainen aikuisten kulttiravintola, jossa viihtyvät niin taiteilijat, kirjailijat, työmiehet kuin herratkin sekä enenevässä määrin myös rouvat. Läheinen telakka on tuonut myös sieltä työskentelevät kansainväliset asiakkaat Salveen. Pöytävarauksia on tehty Sveitsistä saakka. Hietalahden kirpputori kesällä vilkastuttaa Salven kesäterassia.

Salven silakat

Kuuluisimpia Salven vieraita ja asiakkaita on ollut Eddie Constantine (sopii hyvin kuvaan). Irwin ja Vexi Salmi ovat viihtyneet Salvessa usein ja pitkään. Salven seinällä on Irwinin kultalevy Rentun Ruususta. Salmen kirja Rantaravintola kertoo myös Salvesta. Pääministeriaikoinaan Harri Holkeri saattoi lenkillään tulla verkkareissa Salveen syömään – silakkaa.

Salven historia alkaa ruoasta, jota luukusta myytiin. 1800-luvun lopulla ja vuosisadan alussa ravintoloissa syötiin hyvää, rasvaista, kolesterolipitoista ja varmasti suolaista ruokaa: läskisoosia, halstrattuja ja paistettuja silakoita, lihasoppaa, papusoppaa, veripalttua, suolasilakoita ja suolaperunoita. Paistetut Salven silakat ovat käsite vielä tänäänkin. Merimiesten kulta-aikaan Salvessa tehtiin ravintola-annosten historiaa – Salven pannu. Salven pannussa on paljon: paistettuja perunoita, iso porsaanleike, choron-kastiketta, paistettu muna ja koska merimiehillä aina oli nälkä, niin päälle pantiin vielä paistettu nakki. Annos on edelleenkin ruokalistalla ja suosittu sellainen, joku vain silmänlumeeksi siihen heittelee nykyisin vihanneksiakin.

Palkittu Salve

Salven omaleimaisuus, herkullinen miljöö ja maukas ruoka on noteerattu useissa ravintola-alan kilpailuissa. Salve on valittu mm. Viisi tähteä -lehden listauksessa Suomen parhaimpien ravintoloiden joukkoon vuosina 2005, 2006, 2007 ja 2011. Listauksen tekevät alan ammattilaiset. Vuonna 2008 Salve sijoittui City-lehden suuressa ravintoläänestyksessä kymmenen parhaan joukkoon ja oli ensimmäinen Helsingin Uutisten "Paras ravintola" -äänestyksessä.